

# Gospodar in gospodinja

LETO 1938

28. SEPTEMBRA

ŠTEV. 39

## Naravni pomagači v boju z zajedavci

Navadno opozarjamo sadjarje in vrtnarje in sploh kmetovalce na razne škodljivce, ki zajedajo kulturne rastline in jih navajamo, kako se je teh škodljivcev braniti in jih zatirati. Ne bilo bi pa odveč, ako si enkrat ogledamo naše prijatelje in pomagače, ki vzdržujejo ravnotežje v prirodi s tem, da se hranijo z raznovrstnimi škodljivci naših sadežev in nam tako lajšajo obrambo. To je toliko bolj potrebno, ker je med temi pomagači mnogo takih, ki jih preprosti, zlasti starejši ljudje, s te strani ne poznajo in jih zato še dandanes, bodisi res iz nevednosti, ali iz praznoverja, ali iz neke stare, slabe navade preganjajo, namesto da bi jih ščitili. To velja zlasti za nekatere koristne živali iz vrste sesavcev in plazivcev. Poglejmo torej najprej nekatere izmed sesavcev! Posebno važni so štirje, ki so vsi izraziti žužkojedi: krt, rovk, jež in netopir.

Krta vsak pozna. Splošno bi moralo biti tudi znano, da se hrani samo z golaznijo, ki jo lovi po svojih podzemelskih potih in da je zategadelj zelo koristen. Pa je kljub temu še vedno dovolj takih, ki krte lovijo in s posebnim veseljem pobijajo, kakor bi delali kako posebno škodo. To delajo navadno zaradi krtin, ki so seveda tu in tam v napotje pri košnji. Toda ta neprilika je tako majhnega pomena, da spričo velike koristi, ki jo imamo od krt, sploh ne pride v poštev. Pomisliti je treba, da je krt silno požrešen. Na dan použije toliko, ali pa še več, nego sam tehta, in sicer samih raznovrstnih podjedov, kakor so zlasti ogerci, mrmorji in še nešteto drugih škodljivcev, ki prebivajo v kulturni zemlji in se hranijo izključno s koreninami naših poljskih, vrtnih in drugih sadežev. Krt lovi tudi pozimi in si znaša celo zimsko zalogo raznih živali, ki jih samo okrne, pa ne umori. Iz tega lahko razvidimo,

kakšno množino mrčesa pospravi skozi leto in dan en sam krt.

Neljub gost pa utegne biti krt v sejnalnicah, v toplih gredah in po cvetličnih gredicah. Od takih krajev ga kajpada skušajmo na razne načine zadržati. To ple grede zavarujemo pred njim z betonastimi zidovi in z dnem iz opeke, da propušča vodo. Preženemo ga tudi, ako nastavimo po rovih v karbolineju ali v katranu namočene krpe. Tudi petroleja in terpentina nima rad. Majhne prostore zavarujemo pred njim z gosto mrežo ali z jarki, ki jih napolnimo s črepinjami, trnjem itd. Ako se ga drugače ne morem iznebiti, ga vjemimo živega (v cevi), da ga lahko spustimo na drug prostor, kjer je bolj dobrodošel nego v topli gredi ali v sejalnici. Mnogo krtov zatro dandanes pri lovu voluharjev, ker se vlove v klešče, ki so nastavljene voluharjem. Krt ima mnogo naravnih sovražnikov. Pregarjajo ga psi, mačke, dihorji, podlasice, lisice, vrane, skobci itd. Pаметen človek ga vsaj ne bo zatiral, ako ga ne more ščititi.

Manj znana, pa jako koristna žužkojeda žival je rovk. Ker je na zunaj zelo podobna miši, jo nevedni ljudje z mišjo vred love in zatirajo. Prav tako tudi razne druge živali, zlasti mačke, ki pa rovk ne jedo, ker imajo neki duh po pižmu (mošus). Od miši se pa loči po zelo koničastem gobčku, ki je poln kot igle koničastih in ostrih zob. Miši so pa glodavci, ki imajo spredaj dletaste glodače. Rovk se živi samo z žuželkami, ki jih lovi v zemlji v svojih rovih in na površju. Potrebuje, kakor menda vsi žužkojedi, jako mnogo hrane. Dognali so, da použije na dan dvakrat toliko kakor sama tehta. Tudi rovk ima zimskega spanja. Pravijo, da se pozimi lovi tudi miši, ako ji zmanjka druge običajne hrane. V čebelnjaku utegne narediti rovk

škodo, ako se pozimi splazi v panj, kjer vznemirja čebele, da se razlezejo in večkrat popolnoma propadejo. To škodo pa lahko odvrnemo, ako žrela pred zimo toliko zožimo, da se rovka ne more zmuzniti v panj. Ako najdemo pri kakem panju zrelo oglodano, je bila na delu miška, ki tudi poskuša, da bi prišla v panj. Njej pa bržčas bolj diši med nego čebele. Rovka ne more glodati in pride le v tisti panj, ki ima preveliko žrelo.

Tretji v tej družbi je jež, sicer znani, pa vendar bolj redki bodičasti ponočnjak, ki se živi po večini od razne golazni, ki jo pobira in lovi po grmovju, po vrtu, pa tudi po hiši, ako ga pustimo noter. Le žal, da je ježev tako malo in da suroveži še tiste redke posameznike, ki nalete na nje, rajši preganjajo namesto, da bi jih ščitili. Jež se hrani z raznimi hrošči, mramorji, ogrci, gosencami, mravljami, strigalicami, ponočnimi polži; v slast mu gredo tudi žabe, slepiči, kače in miši. V kuhinji kmalu pospravi ščurke in drugo golazen. Pticom, ki gnezdiijo po tleh, utegne pobrati tudi jajčeca. Mogoče, da pobere tu in tam tudi kak sad, ki ga zanese v svoj brlog. Kljub temu ga moramo prištevati k našim dobrim pomagačem. Na Holandskem je jež po zakonu zaščiten, kakor pri nas zajec,

veverica in razne druge v kmetijstvu škodljive živali. Jež zimo prespi v podzemeljskem ležišču.

Končno še netopir, ta tako razupiti, toda prav po krivici osovraženi, pa jako koristni pomagač pri zatiranju sadnih in drugih škodljivcev. Prištevati ga moramo k najbolj vnetim lovcem raznih ponočnih žuželk — hroščev, metuljev, večš, muh itd., med katerimi jih je mnogo v sadjarstvu zelo škodljivih (n. pr. jabolčni zavijač i. dr.). Netopir prespi v kakem skritem, temnem zatišču (pod streho, v zvonikih, v podzemeljskih jamah, v zidovju itd.) vse dneve, pa tudi vso zimo, zavit v letalno kožico in obrnjen z glavo navzdol, viseč za krepeljce zadnjih nog. Šele ko se na pomlad prebude žuželke, se zdrami tudi netopir in je potem skozi vso poletno dobo tja do pozne jeseni vsak večer na lovu za nočnimi žuželkami, ki letajo po zraku. Ta lov traja vsako noč toliko časa, da napolni svoj jako obširen želodec. Netopirji se zelo počasi množe, ker povrže samica na leto samo enkrat po enega ali kvečjemu po dva mladiča. Zato je tem bolj potrebno, da ščitimo tega tako uspešnega pomagača pri zatiranju zajedavcev na sadnem drevju in drugih koristnih rastlinah. H

## Zimska kmetijska šola - kmalu začne

Mnogo je slovenskih kmetov, tako malo med njimi pa za svoj poklic strokovno izobraženih. Statistika pravi, da imamo v Sloveniji 120.000 kmetij, dosedaj pa je dovršilo kmetijske šole komaj 2000 kmečkih sinov. To je za kmečki stan zelo žalosten pojav in razumljivo je, če se slišijo vsesplošne pritožbe, da kmetijstvo propada. Skoraj vsak drugi, čevljar, mizar, trgovec ali katerikoli stan ima za seboj svoje strokovne šole, samo kmet se za svojo izobrazbo nič ne briga. Ni čuda, če ga drugi stanovi zviška gledajo in povsod omalovažujejo. Sedaj dovrši v Sloveniji vsako leto komaj kakih 120 kmečkih sinov kmetijske šole. Kaj je to za 120.000 kmetij! Kako naj gospodarji kmetujejo, če nimajo zadostne strokovne podlage? Brez te pa v današnjih težkih časih ni mogoče pravilno gospodariti.

Res je sicer, da ob današnjem pomanjkanju kmečkih poslov marsikatera kme-

tija težko pogreša vsako domačo delovno moč in marsikateri oče ne da rad svojega sina v celoletno šolo, ker bi moral ne samo zanj plačevati šolanje, ampak zraven tega še čez leto najeti dragega posla. Pa tudi za take kmetije je banska uprava poskrbela ter ustanovila za nje zimske kmetijske šole. Te trajajo samo pet zimskih mesecev: od začetka novembra do konca marca, zato pa dve zimi. Pozimi vsak kmet lažje pogreša sina, ko v gospodarstvu ni take nujne zaposlitve.

Teoretično pridobi gojenec zimske kmetijske šole skoraj ravno toliko, kot v celoletni šoli, ker se v dveh tečajih v desetih mesecih obdela skoraj ista snov! Samo nekoliko manj prakse je, ker se v zimski dobi ne morejo vršiti ista dela kot poleti. Vzlic temu pridobi vsak učenec te šole toliko splošne in strokovne izobrazbe, da bo lahko pozneje kot samostojen gospodar svojo kmetijo tako

dobro upravljal, kakor bo pač času primerno mogoče.

Velika prednost te vrste šol je v tem, da gospodarju-očetu ni treba v enem letu šteti oskrbovalnine, četudi je ta nizka, za vseh 12, ampak samo za pet mesecev. Kakih 600 do 1000 din za to dobo pa lahko žrtvuje večina naših kmetov za izobrazbo svojega sina-naslednika. To dovolj jasno priča, da ni nobena strokovna šola tako poceni, kakor zimska kmetijska šola.

## Čebele za zimo

Ajda čebelarjev letos spet ni zadovoljila. Vreme je kar naprej nagajalo in dež je podil čebele z ajde domov kar dan za dnem. Zato ni gotovo, ali so povsod zadosti nabrale za zimo ali ne. To vprašanje je zelo važno za vsakega čebelarja, zlasti letos, ko smo toliko slišali in brali o hoji, smreki in zlasti o mani. Treba je zato, da se tudi v naših pomenkih sedaj nekoliko pomudimo pri vprašanju preskrbe čebel z dobro zimsko hrano, da se ne bomo prihodnjo spomlad z žalostnim srcem ozirali na padle družine in na grizeve panje.

Čebelar, ki je vsaj v najvažnejših teoretičnih vprašanjih poučen, dobro ve, da se čebele čez zimo ne trebijo blata. Ker čisto mirno žde v zimski krogli, prav malo porabijo za ohranitev življenja, zaradi česar je tudi blata malo. Nekaj medu pa vseeno porabijo in je napačno mišljenje nekaterih čebelarjev, ki mislijo, da čebele v zimskih mesecih otpnejo in nekako spe kakor medved v svojem brlogu in nič ne jedo. Resnica je, da čebele pozimi ne otpnejo in tudi ne spijo zimskega spanja, marveč v grozd stisnjene mirno čakajo toplejših dni in spomladanskega sonca, ko se bo spet začelo novo delo in novo življenje v naravi in v panju. Ker torej čebele pozimi uživajo med, je seveda zelo važno, kakšen je ta med. Kajti na prvi pogled je jasno, da ni vseeno, ali je zimsko čebelna hrana lahka in dobro prebavljiva, ali je pa težka in slabo prebavljiva. Rekli smo, da čebele, dokler so zdrave, nikoli ne puščajo svojega blata (odpadkov) v panju, ampak se vedno otrebljajo zunaj panja. Pravimo: dokler so zdrave. Če je zimsko hrana primerna, dobro prebavljiva, se v debeljem črevcu (blatniku) nabere prav malo

Marsikateri kmečki gospodar, ki želi sebi in svojemu nasledniku dobro, naj temeljito premisli in se odloči, da pošlje svojega sina v zimsko kmetijsko šolo, saj je zdaj pravi čas za to. Pogoji glede plačevanja oskrbovalnine, v kolikor pripade na gojenca, so tako ugodni, da jih lahko zmaga še tako reven kmet. Precejšen del iste plače itak banska uprava. Za podrobnejša pojasnila pa se je obrniti na ravnateljstvo kmetijske šole v Sv. Juriju ob juž. žel.

odpadkov, ki niso bili prebavljivi in čebela jih lahko zadržuje po ves mesec ali celo dva, dokler ji ob lepem sončnem vremenu ni dana prilika, da izleti in se otrebi.

Če je pa zimsko hrana težko prebavljiva, se te neprebavljive in neprebavljene snovi v večji množini prične v blatniku nabirati. Če je čebelam dana prilika, da se prav pogosto lahko zunaj panjev trebijo, še nekako prezimijo brez nesreče. Kakor hitro pa nastopi daljša doba brez izletnih dni, je nesreča tu. Čebelni blatniki se hitro napolnijo, izleteti ni mogoče; čebele blato s silo zadržujejo tako dolgo, dokler se blatnik ne vname in oboli. Živalca dobi črsko, ki ji pravimo griža, se prične razburjati, ves panj onesnaži in tako oboli, da družina pade, če ni hitre čebelarjeve pomoči.

Da do tega ne pride, je treba jeseni skrbeti, da imajo družine čez zimo dobro hrano. Nikakor in pod nobenim pogojem ne sme v gnezdu ostati nič hojevega, smrekovega medu in ne mane. Kaj je gnezdo? Gnezdo tvorijo tisti sat, na katerih čebele čez zimo sedijo. So to sat, na katerih najdeš čebele že tudi jeseni in ki niso popolnoma z medom zanešeni. V teh satih ne sme biti zgoraj navedenih medenih vrst, vsaj ne v večji množini. V satju na obeh straneh gnezda pa ni važno, kakšen med je. Gre le za zimsko hrano čebel in za prve spomladanske tedne, ko se pojavi v panjih prva zalega.

Nesporno je, da je za prezimovanje čebel izmed vseh vrst medu najboljši ajdov med, ki je lahko prebavljiv in ima v sebi dovolj redilnih snovi, ne da bi ga bilo čebelam treba veliko uživati čez zimo. Dober je tudi cvetlični med, ki ga je pa seveda za te namene škoda, ker

ima najboljši glas in najvišjo ceno. Če pri nas ajda ne da dovolj paše, ne preostane drugega, kakor da čebelarji seže mo po — sladkorju.

Kako je s sladkorjem? Brez dvoma je sladkor za zimsko hrano čebel dober in ne zaostaja nič za ajdovim medom. Toda poudariti je treba, da samo za prehrano čebel čez zimo, ne pa za pitanje spomladanske zalege. V slednji namen ga vesten čebelar porabi le v skrajni sili in je res tudi takšna prehrana zalege le za silo. Iz tega sledi, da sladkorja ne moremo z uspehom porabljati ne za zimsko zalogo v taki meri, da bi služila ta zaloga tudi za hrano spomladanske zalege, ne za dodajanje spomladi, razen v skrajnem slučaju, da se družine rešijo pogina. Zato se je pri dodajanju sladkorja ravnati po naslednjih načelih: družinam naj se doda v slučaju premajhne zimske zaloge toliko sladkorja, da bodo imeli panji velike mere (kakor je A.-Ž. panj) 12 kg zimske zaloge, panji manjše mere (n. pr. kranjiči) pa kakšnih 8 do 10 kg. Toda pri tem je treba paziti, da dodani sladkor ne seže čez 5 kg. Nekako to količino zaloge porabijo odrasle čebele za svojo prehrano od oktobra do februarja, včasih nekaj več, pa tudi manj. Ko v družini prične proti koncu zime matica zalegati, je na ta način do-

danega sladkorja konec in za zalego pride na vrsto med. Zdaj tudi za čebele ni več nevarno, da bi dobile grižo, četudi je med hojev ali smrekov ali celo iz mane, ker se lahko sproti pri izletavanju otrebijo.

Jeseni dodani sladkor (prav za prav sladkorno raztopino) čebele shranijo tako, da jim je najbolj pri roki, t. j. v gnezdu samem. Če bi bilo pa gnezdo za-nešeno z medom, ki je težko prebavljiv, je treba sate razmakniti in dodati v sredo gnezda nekaj praznih satov, nato pa pokladati sladkorno raztopino, ki jo čebele odložijo v te prazne sate in pozimi porabijo.

Naj noben čebelar, ki mu je na na predku družin (in to vendar hočemo vsi), ne odlaga dodajanja zaloge na spomlad, češ bom pa spomladi dodal nekaj sladkorja, če bo treba. Če ima družina premalo, bo prav gotovo treba, ali za tvoj uspeh ne bo vseeno, ali si sladkor dodal zdaj jeseni ali spomladi. Zakaj ne, je bilo zgoraj povedano. Zdaj, ko čebele vzmijamo, si v znatni meri odločamo uspeh v prihodnjem letu! Če bomo zdaj prav ravnali, bomo imeli prihodnje leto lepe in močne čebele, če pa narobe, slabše, ki nam bodo samo v strošek in ne-jevoljo.

## V KRALJESTVU GOSPODINJE

### Otrok naj bo samostojen

Peter je bil sinček edinček. Mati je seveda skrbela zanj, kar se je dalo, in ko je fant začel hoditi v šolo, se je ta skrb le še povečala. Po vsej sili je hotela, da bi bil v šoli odličnjak. Od prvega šolskega dne datje mu je vsak večer sama vse pripravila, kar je rabil za šolo. Fantu se ni bilo treba za nobeno stvar brigati. Po šoli je sedela vsako popoldne pri njem, da sta skupaj delala domače vaje. Nadrobno mu je vse določila, kam in kako naj piše, vodila mu je roko, računal skupaj z njim in se z njim učila brati. Tudi po prvih tednih, ko je bila njena pomoč v resnici potrebna, njena skrb ni odjenjala. In tako je ostalo vso šolsko dobo. Redno sta skupaj delala vse naloge. Pri spisju je fant vsak stavek

prej povedal materi, preden ga je smel zapisati v zvezek. Dostikrat mu je stavke tudi popolnoma preobrnila in popravila, da od fantovega lastnega dela ni prav nič več ostalo. Ne da bi se zavedala, je tako prevzela nase delo, ki bi ga bil moral Peterček vsrčiti. Fant se je sčasoma tako navadil na materino pomoč, da brez nje sploh ni mogel delati. To se je posebno videlo takrat, če je bila mati kdaj zadržana, da ni mogla njegovega učenja nadzorovati. Posebno hudo je bilo, ko je morala mati nekoč za nekaj dni v bolnišnico. Takrat je fant nosil same slabe rede domov, niti najpreprostejših stvari se ni mogel sam naučiti.

Po končani ljudski šoli so starši dali fanta seveda na gimnazijo. Tudi v tej šolski dobi mati s svojo pomočjo ni prenehala in prva leta je dečko dobro napredoval. Pozneje pa mu mati ni mogla več pomagati, ker sama ni več znala, kar

se je moral sinko učiti. Spričevala so postala zdaj slaba, učitelji so se pritoževali, da dečko nazaduje. Vse to je tlačilo kot mōra otrokovo samozavest, tako da je polagoma zgubil vse veselje do učenja. Oče in mati sta bila seveda žalostna in sta se spraševala, odkod to, da njihov sin, ki je vendar nadarjen, mahoma ni več za učenje, dokler ni neki profesor, ki je fanta dobro poznal, poučil očeta. Takole mu je rekel:

Peter ni neumen, dobro ga poznam. Toda nesrečo ima, da je edini sin in mu je zato v delež preveč skrbi in ljubezni. Vsa ljubezen, ki bi je bilo dosti za celo kōpo otrok, se je razvila nad ubogega Peterčka. Vsa velika materina skrb je bila skozi leta in leta le njemu edinemu posvečena. Ta velika skrb se je kazala tudi v tem, da je mati od prvega dne pomagala otroku pri učenju in zlasti pri domačih vajah in nalogah. V prvih šolskih tednih je bila ta skrb na mestu, ker otrok še ne zna samostojno delati in ga je treba v to uvesti. Toda pozneje mora ta pomoč staršev odpasti. Glejte, zakaj pa daje učitelj prav za prav domače vaje? Zato, da z njimi prisili učenca, da samostojno, brez učiteljeve pomoči in brez njegovega nadzorstva predela in se vadi to, kar se je v šoli učil. Pri Petru pa domače vaje tega namena niso nikoli dosegle. Prvič je moralo biti okoli Petra vse tiho in mirno, ko je delal naloge in tako so bile zanj razmere za učenje v domači hiši še ugodnejše ko v šoli. Drugič pa je v materi imel vedno svojega zasebnega učitelja poleg sebe in nikoli ni prišel do samostojnega dela. Zato se tudi ni naučil samostojno delati in zdaj, ko je materina pomoč odpovedala, je odpovedala tudi njegova zmožnost za delo in učenje. Tako je zdaj vaš fant duševno v istem položaju, kakor bi bil telesno otrok, ki ga nikoli niso pustili samega hoditi, ampak so mu vedno drugi pomagali noge prestavljati. Vidite, preveč ljubezni, skrbi in pomoči otroku prav tako škoduje kot premalo. Povsod je treba poznati mero. Ko se otrok uči hoditi, kaj kmalu zadene ob prvo zapreko, recimo, da mora čez prag. In za otroka je silno važno, kako pride preko te zapreke. Torej je mogoče: 1. Skrbna mati dvigne otroka sama čez prag in mu odvzame vsako mujo. 2. Prezaposlena mati prepusti otroka samemu sebi, da si pomaga, kakor si ve in zna. Kako, to pa je od

otroka odvisno. Morda bo pri tem padel in se poškodoval. Morda bo kar mimo grede preko zapreke. Ali pa bo večkrat poskušal, dokler se mu končno vendarle ne bo posrečilo in bo prilezel čez prag. Ali pa bo po večkratnih brezuspešnih poskusih odnehal in bo ostal raje kar na tej strani praga. 3. Tretji način pa je, da pusti mati otroka, da sam skuša preko zapreke in mu pomaga le tam, kjer sam nikakor ne more preko nje. Kateri način se vam zdi najboljši? Vidite, takihle potov preko zaprek je v otrokovem življenju vse polno. In od načina, kako pride otrok preko njih, je odvisen ves njegov razvoj. Petra je mati le prevečkrat dvignila preko praga, odtod njegova nesamostojnost in sedanji slabi uspehi. Kdor pa hoče v življenju kaj doseči, mora znati sam hoditi, in to tudi preko zaprek.

## KUHINJA

**Riževa juha s korenjem in kolerabami.** Korenje, nadzemeljsko in podzemeljsko kolerabo olupim, operem in na drobne rezance zrežem ter dušim pokrito na masti, da se zelenjava zmehča. Posebej zakuham riž na juhi s pridatkom pretlačenega kuhanega paradižnika. Ko riž nekaj časa vre, mu primešam dušeno zelenjavo in pustim toliko časa kuhati, da je riž mehak. Juho zelo zboljša pridelek na tenke rezance zrezana kurja jetra in srce, lahko tudi zrezani želodčki, ki pa morajo biti poprejš kuhani.

**Krompir s paradižniki.** Krompirja rabim 1 kg. Krompir olupim, operem in na rezine zrežem ter ga pristavim z mizlo vodo. Ko nekaj časa vre, ga postavim na stran, ker se ne sme do mehkega skuhati. V kozici razbelim dve žlici surovega masla ali masti, narežem malo čebule, sesekljam peteršilj in naredim prežganje z dodatkom polne žlice masti. Ko je prežganje zarumenelo, pridenem krompir, polno žlico pretlačenih kuhanih paradižnikov, dve žlici kisle smetane in primerno soli. Jed kuham še 15 minut. Nazadnje dodam ščep popra in dam kot prikuho ali kot samostojno jed na mizo.

**Goveji jezik s hrenom.** Kuhan jezik narežem na tanke rezine ter jih lepo zložim na krožnik. Po rezinah naložim kupčke nastrganega ali narihanega hrena in dodam kot okrasek male kumarice. Majhne kumarice pustim cele, večje prerežem po dolgem na polovico.



**Jezik z limoninim sokom.** Kuhan goveji jezik olupim in po dolgem prerežem na polovici. Ob narezani strani pretaknjem meso s slanino in prav na hudi vročini opečem na obeh straneh. Med pečenjem jezika prilivam po žlici vode, pokapljam z limoninim sokom in polivam z raztopljenim surovim maslom. Ko je slanina ob straneh jezika zarumenela, ga razrežem na rezine in polijem s sokom, ki sem ga med pečenjem prilivala. Jezik dam z opečenim krompirjem na mizo.

**Nadevan jezik.** Olupljen jezik razrežem tako, da se po dve in dve tanki rezini držita skupaj. Posamezno rezino namažem s sledečim nadevom V možnarju stolčem pol kilograma surovega telečjega mesa, 14 dkg mozga, 7 dkg v mleku namočen in ožetih žemljic, dva rumenjaka, malo popra in ščep smljetih nageljavih klinčkov. Vse to prav dobro stolčem in stolčeno pretlačim. Namazane rezine trdo skupaj stisnem, povaljam v drobtincah, zložim v pekačo, v kateri sem segrela mast ali surovo maslo ter spečem nadevane rezine v pečici. Na mizo jih dam s posiljenim zeljem ali s solato.

**Sveže češplje s fižolom.** Kakih 20 češpelj skuham v pol litru vode. Posebej skuham svežega zluščenega fižola v osoljeni vodi. Za zgoraj imenovano množino češpelj rabim pol litra fižola v  $\frac{3}{4}$  litru vode skuhanega. Ko je oboje kuhano, zmešam skupaj in postavim na mrzlo. Dam kot mrzlo samostojno jed na mizo. Iz teh snovi napravim tudi gorko jed, katero dam zredčeno kot juho, zgoščeno pa kot prikuho na mizo. Razloček je v tem, da to jed zabelim z žemljicami, na kocke zrezanimi in v maslu ocvrtimi z redkim bledorjavim prežganjem.

## DOMAČA LEKARNA

**Obliž župnika Krista.** Naberi o binkošti štiri pesti listkov od vrtnice, ki so se ravno razcvetele, prevre jih v lončeni posodi v pol litru dobrega laškega olja. Ko so se ohladile, jih stresi v široko steklenko in imej čez poletje na soncu. Pergament ali mehur moraš večkrat prebosti z buciko. Ko se že dobi repa, vzemi štiri debele repe, olupijo jo in zriblji. Pristavi olje z listki in ko za re, iztisni v olje repin sok, pusti, da vre počasi en četrt ure in mešaj ves čas. Odmakni od ognja in ko je nehalo vreti, primešaj počasi en četrt kile rdečega menika. Glej da je menik kakor moka. Mešaj z dolgo kuhlalnico

in pazi na roke in obraz, ker brizga menik okrog sebe, kakor če kuhaš paradižnik. Zato je treba kuhati to mazilo v posodi, ki je za polovico večja, kakor je mazila. Kuhaj pri tihem ognju, dokler ne postane masa rjava in mešaj ves čas. Ko se loči od posode, odstavi, počakaj, da se shladi nekoliko, potem primešaj 4 deke zdrobljene kafe, 3 žlice olja in poldrugo deko peruvanskega balzama. Ko se je vse lepo sprijelo, devaj z žlico v posodico in ne zapiraj, dokler se ne osuši. To mazilo se drži več let. Če je prav trdo, segrej nož, zajemi in namaži na platno. — Mazila ne smeš kuhati toliko časa, da poržni; mora biti rjavo ne črno. — Kakor zatrjuje dr. Müllerjeva knjiga, pozdravi obliž tega mazila otrdele žleze v prsih, kar se gnoji izvleče in pozdravi. Crv na prstu, zanohtnica, se zbereta in prede, eta, ne da bi bilo treba rezati. Na mrtvaško kost devaj več dni vsak dan nov obliž, pa tudi na ozeblino in opekline in trdo kožo. Če bode v pasu zaradi vetrov ali ureda, ali če boli glava, naveži za dinar velike kolute obliža na senci. Če boli zob, na lice, za oči v zatilnik. Obliž olajša bolniku, ki je preležan, pekoče bolečine. Za bolečine v grlu devaj obliž na vrat, za išias in trganje naveži pod kolenom in na prste. Ta obliž so devali tudi kozavim na obraz, kadar so gorele koze, ker je preprečil, da bi se gnoj zagrizel v kožo. Je posebno dober za gnojnine v nosu. Pred vojno se je dobivalo črno, repino mazilo v Radovljici in pri M. v Ljubljani. Oseba, ki je imela ves razbit nos, je imela tri dni tak obliž na nosu in nos se je docela pozdravil. Tako tudi oseba, ki je imela nos ves razjeden od ozeblin. Dobro je za vsak primer, da imaš v hiši tako dobro mazilo.

**Mezga za zaprtje in zapeko.** Nabavi si 24 dek sene, 12 dek korijandra, 9 dek sladke korenine, 20 karsijinega soka in 20 tamarindinega, pol kile smokev in pol kile suhih češpelj in pol kile sladkorja. Razreži sladko korenino in razreži češplje in smokve. Seno in korijander stolci in prevri. Češplje in smokve pristavi v lončeni posodi in naliž nanje 2 litra vode. Ko zavre, primešaj sladko korenino in kar je ostalo v situ od sene in korijandra. Ko so češplje mehke, pretlači kuhanje skozi sito, pristavi nazaj, primešaj karsijin in tamarindin sok in sladkor. Naj vre še pol ure. Potem odstavi in ko se je ohladilo, primešaj še senin in korijandrov prah in spravi Tega jemlji vsak večer po žlici, uredila se bo prebava in izginile bodo bolezn, ki izhajajo od zapeke. Posebno starejšim osebam, ki se jim zapirajo radi vetrovi, je ta mezga koristna. Podaljša življenje, ker odvaža spotoma vse slabo.

# GOSPODARSKE VESTI

## ŽIVINA

g Ljubljana. Na sejmu dne 22. septembra so plačevali živino po sledečih cenah: voli I. vrste 6 din, II. 5 do 5.50 din, III. 4 do 5 din; telice I. vrste 6 din, II. 5 do 5.50 din, III. 4 do 5 din; krave I. vrste 5.50 din, II. 4.25, III. 2.50 do 3 din; teleta I. vrste 8 din, II. 7 din; prašiči špeharji domači 10 din, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 9 do 11 din, telečje 11, svinjske 6 din za 1 kg.

g Kranj. Na ponedeljskem sejmu dne 19. septembra je imela živina sledeče cene: voli I. vrste 6.50 din, II. 6 din, III. 5.25 din; telice I. vrste 6.25 din, II. 5.50 din, III. 5 din; krave I. vrste 5.50 din, II. 4.75 din, III. 4.25 din; teleta I. vrste 8 din, II. 7 din; prašiči špeharji 10.50 din, pršutarji 8.50 do 9.50 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski v starosti od 7 do 8 tednov so šli po 150 do 220 din komad Surove kože goveje 8 do 10 din, telečje 11 din.

g Planina nad Sevnico, dne 14. septembra. Prignanih je bilo 14 glav prvovrstnih volov, ki so dosegli ceno 6.25, 63 drugovrstnih, ki so šli po 5.50 din, in 76 slabše vrste po 4.25 din; telic je bilo na sejmu 72, plačevali so jih I. vrste po 5.50, II. 4.50 din, III. 4.25 din; krav prve vrste ni bilo, krave II. vrste so dosegle ceno 4 din, III. 2.50 din; juncev so prignali 42 glav po 4 do 5 din za 1 kg žive teže.

## CENE

g Ljubljanska borza beleži dne 23. septembra sledeče cene za 100 kg franko nakladalna postaja: Žito: pšenica južnobanatska 157.50 do 160 din, gornjebačka 162.50 do 165 din; ječmen novi bački in sremski 150 do 155 din, oves bački, sremski in slavonski 140 do 142.50 din; rž bačka 150 do 152.50 din. Mlevski izdelki: moka, nova pšenična Og, bačka postaja (prometni davek odštet) za 100 kg 260 do 275 din, moka št. 2 din 245 do 255 din moka št. 3 225 do 235 din; otrobi, pšenični, debeli v rečah po 50 kg, franko vagon bačka postaja 115 do 120 din, otrobi, pšenični, drobni 100 do 105 din. Fižol ribničan in prepeličar, zdrav, na roko bran, franko slovenska nakladalna postaja 100 kg din 215 do 240 din. Krompir, zdrav, prebran, ne manjši od kokošjega jajca, franko slov. naklad. postaja 100 kg

oneida 62 do 66, rožnik 56 do 60 din, kresnik 66 do 70 din.

g Cene sadja. V preteklem tednu so cene sadja zdrknile že pod 2 din za 1 kg. Padec so povzročile zunanje politične razmere, zaradi katerih niso prišla odobrenja za uvoz iz Nemčije. Trgovcem se je že nakupljeno sadje začelo v skladiščih kvariti. Sedaj se je položaj obrnil na bolje, ker je nemška vlada odobrila devize za september v množini 300 vagonov. Po 25. septembru so določene cene sadja tako: za namizna jabolka II. vrste 3.50 din, I. vrste 3.85 din, za zlate parmene 4.34 din franko vagon jugoslovanska meja. Marka je računana po 14 din. Po 25. septembru dovoljuje Prizad izvažati v Nemčijo tudi moštno sadje. Cena temu sadju je 1.82 din franko jugo-meja. Izgledi za sadno trgovino v bodočnosti so najboljši, ker je po sadju veliko povpraševanje. Cene grozdju so na trgu 6 do 8 din.

## LJUBLJANSKI TRG

g Meso in perutnina. Govedina 8 do 12 din za 1 kg, jezik 14 do 16, vampi 8, pljuča 6, jetra 10 do 12, ledvice 12 do 14, možgani 18 do 20, loj 6; teletina 12 do 16, jetra 18 do 20, pljuča 10 do 12, možgani 20 do 25, ledvice 14 do 16, svinjina 16 do 18, pljuča 8, jetra 12 do 14, ledvice 18 do 20, glava 6, parklji 5, slanina 15 do 16, salo 16 do 18, mast 18 do 20, šunka 22 do 24, prekajeno meso 16 do 20, prekajena glava 7, jezik 18 do 20. Koštrunovo meso 8 do 10, jagnjetina 12 do 14, kozličevina 16 do 18.

g Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2 do 2.25 din, surovo maslo 1 kg 24 do 26 din, čajno maslo 28 do 32, kuhano maslo 28 do 30, bohinjki sir 24 do 26, polemenatalec 24 do 26, trapist 18 do 22. — Jajca 0.75 do 1 din za komad.

## SEJMI

3. oktobra: gov., svinj. in kram. Koštanjevec, živ. in kram. Litija, Gorenji Logatec, Kranj, Novo mesto. — 4. okt.: živ. in kram. Metlika, Zagorje ob Savi, Turnišče v Slov. Krajin. — 5. oktobra: živ. in kram. Motnik, Zdenska vas pri Sv. Antonu, Ljubljana. — 6. oktobra: živ. in kram. Toplice, gov. in svinj. Mokronog. — 8. okt.: živ. in kram. št. Vid pri Blokah, Rakičani v Slov. Krajin.

## PRAVNI NASVETI

**Ločitev zakona.** — E. M. V. Mož je tožil ženo na ločitev zakona, pa je bila tožba zavrnjena. Nato je prestopil v pravoslavje in toži ženo pred pravoslavnim cerkvenim sodiščem na ločitev. Ženi in otroku ne daje nobenega prispevka. Vprašate, kako naj se žena brani in kakšne posledice bi imela pravoslavna ločitev zakona. — Žena naj takoj pri varstvenem sodišču zahteva, da se možu določi preživnino, ki jo je dolžan plačevati za otroka. Ravnotako naj žena takoj toži pri okrožnem sodišču moža, naj ji da primerno vzdrževalnino. Za to pravdo bo morala imeti odvetnika, ki ga ji bo sodišče postavilo, če ima pravico revnih. — Katoliškega zakona pravoslavno cerkveno sodišče ne more veljavno razvezati. Ženi se ni treba odzvyati pozivom pravoslavnega cerkvenega sodišča. Če bi pa res izreklo pravoslavno cerkveno sodišče, da je katoliški zakon razvezan in bi se mož v drugi poročil po pravoslavnem obredu, potem naj žena predlaga pri okrožnem sodišču, da se ugotovi, kateri zakon je veljaven: prvi katoliški ali pa drugi pravoslavni. Naše sodišče v Sloveniji bo moralo po sedaj veljavnih zakonih izreči, da je še vedno katoliški, torej prvi zakon veljaven. Zato bo tudi prva žena, če bi ji medtem umrl mož, ki je državni uslužbenec, edina imela pravico do redbinske pokojnine, ki pripada le zakoniti ženi.

**Dolg 100 dolarjev.** Č. N. — Kupili ste neko posestvo in vam je stric prodajalec obljubil posojilo zaradi plačila kupnine. Posojila vam pa ni odštel, ampak je vam odstopil terjatev na posmrtnini za nekega sorodnika v znesku 100 dolarjev, za kar ste se mu vi zavezali vrniti 4000 dinarjev. Prvotno je bilo dogovorjeno, da mu plačate 4000 din, ko bo prodajalec popolnoma plačan. Pri notarju ste nato tudi napravili listino, s katero priznate, da mu dolgujete 4000 din. Sedaj vas pa upnik, nahujskan od žlahte, terjaja za 100 dolarjev. Vprašate, kaj ste dolžni dati in kakšne obresti, ki sploh niso bile dogovorjene. — Saj imate notarsko listino, da obstoji dolg v znesku 4000 din ne pa v 100 dolarjih! Zato more upnik zahtevati le 4000 din. Ker se niste določeno dogovorili, kdaj zapade posojilo, ste ga dolžni vrniti na prvi opomin. Od opomina dalje tečejo zakonite 5% obresti. Višjih obresti ne more upnik zahtevati.

**Pašnja po senožetih.** Z. A. J. — Imate star običaj, ko seno pokosite, da skupno pasete po senožetih vsi vaščani, eden po drugem, tako da se na meje niste nič ozirali. Sedaj pa je dal eden izmed vaščanov pašnjo poklicati in grozi s tožbo. — Če izvršujete sedanji način paše po

senožetih že več kot 30 let, potem ste pašnjo pravico priposestvovali. Svetujemo vam, da daste dotičnega posestnika, ki prepoveduje pašnjo, na pečat poklicati k sodišču in se bosta pred sodnikom zmerila glede nadaljne paše. Isto velja za posestnike-dolince.

**Nov hlev na dvorišču K. F. S.** — Ko je sosed pred 15 leti postavil hišo in napravil na dvorišču tik meje šrambo z oknom, ki gleda na vaše dvorišče, ni s tem še pridobil nobene pravice, da mu vi ne smete svetlobe od tega okna zastreti, bodisi, da imate tik na meji naloženo skladovnico drv ali pa, da tik na meji postavite lesen plot, ki bi okno popolnoma zaprl. Sosed bi imel pravico do svetlobe pri tem oknu le tedaj, če bi to pravico od vas pogodbeno pridobil, ali pa, če bi to pravico priposestvoval. Priposestvoval bi to pravico na ta način, če bi pred 30 leti imel že postavljeno šrambo z oknom in bi vam tedaj prepovedal postaviti plot, odnosno prepovedal naložiti drva pred okno in bi se vi tej prepovedi uklonili. Potem bi lahko rekel sosed, da si je pravico svetlobe do okna priposestvoval. — Do kam smete postaviti na dvorišču novi hlev, bo pa občina določila pri stavbnem ogledu. Po našem mnenju smete hlev postaviti zadaj na dvorišču tik do meje. Proti odlokom občine se lahko pritožite na okrajno načelstvo.

**Odškodnina za telico.** S. F. J. — Telica je vrgla teleta in zbolela. Ker se ni dobro očistila, ste šli k padarju, ki je rekel, da jo bo ozdravil, čeprav nima pravice zdraviti. Res je kravo očistil, rekel, da je popolnoma zdrava, vendar se je drugi dan poslabšala. Nato ste šli po živinozdravnika, kateremu o padarju niste nič omenili. Ugotovil je, da je nekdo po kravi brodil in jo zastrupil. Res je čez tri dni nato poginila. Vprašate, če dobite kravo plačano, če tožite. — Padar, ki je rekel, da bo kravo ozdravil in se tega tudi lotil, je s tem sebi pripisal potrebno znanje, ki ga tak posel zahteva in je tedaj odgovoren zato, če tega znanja ni imel. Ker ste pa vi vedeli, da je le mazač, ne pa izprašan živinozdravnik, zato ste tudi vi sokrivi njegovega neuspeha. Če morete dokazati, da je res mazač zaradi nestrokovnjakega brodenja po kravi povzročil njeno zastrupitev, potem lahko zahtevate polovico odškodnine od njega, polovico jo morate pa sami trpeti, ker ste pač vedeli, da je mazač in ne zdravnik. Sodišče bo pač zaslišalo priče, ki so imele opravka s kravo, in izvedenca-zvinozdravnika.

**J. G. Poljče.** — Naš odgovor vam ne ugaja, češ da vprašanja nismo razumeli. Mogoče. Zato pa zadevo natančno popišite in natančno povejte, kaj da želite, da vam pojasnimo,